

bij Generaal Joubert's
DR. W. J. LEIJDS
KANTOOR.
dood

TOESPRAAK

bij gelegenheid v/d lijkdienst in de kerk op 29 Maart 1900.

«Zie, ik sterf; maar God zal met ulieden wezen, en Hij zal u geven het land uwer vaderen». Gen. 48 : 21. En Ps. 77 : 10: «Heeft God dan vergeten genadig te zijn?»

Een nachtelijk duister omhult ons volk! Onze wapenen werden in den laatsten tijd niet gezegend! De toekomst is donker! Er is tegenspoed, teleurstelling, droefheid! Voorwaar het is nacht! Kimberley en Lady-smith ontzet! Generaal Cronjé gevangen genomen met 4000 burgers! Bloemfontein onder vreugdebedrijf, aan den kant der achtergeblevenen, in handen des vijands gevallen. En nu weer Commandant-Generaal Joubert gestorven! Heeft God dan vergeten genadig te zijn? Zoovele honderden kostbare levens reeds geofferd op het altaar des Vaderlands! Zoovele andere honderden weer buiten gevecht gesteld door wonden en gevangenneming. En nog is het einde niet! Onze betrekkelijke zeer kleine strijdmacht verminderd met ettelijke duizenden. De burgers reeds zes lange maanden in een bloedigen oorlog gewikkeld; en toch begint de strijd nu eerst ernstig te worden. En boven dit alles, de beminde en vertrouwde kampvechter voor recht en vrijheid, land en volk, ons ontvallen door den onverbiddclijken dood. Voorwaar het is nacht. Heeft God dan vergeten genadig te zijn? Zullen, durven, mogen de burgers der twee Republieken dezen strijd in moedeloosheid opgeven, de handen slap laten hangen, en den vijand toelaten zonder verderen tegenstand ons

land binnen te rukken en ons te ontnemen, de erve door God aan onze vaderen gegeven? Dat nooit; dat nimmer. Wij zouden den Heer door zulk eene lafhartigheit en kleingeloovigheit onteeren, en ons een verder zelfstandig nationaal bestaan onwaardig maken. Misschien is dit oogenblik het donkerste in de geschiedenis van den strijd voor onze schoone en heilige zaak. Wie weet of de dood van dezen man niet zal blijken te zijn een keerpunt in ons lijden? Immers de donkerste ure is altijd vóór dagbreek. Indien zijn betreurd heengaan werkelijk mag worden de aanvang van onze verlossing, waarlijk zijne diepbedroefde echtgenoot, kinderen en andere bloedverwanten zullen zich dan veel gemakkelijker, kalmer en tevredener kunnen onderwerpen aan Gods wil in dezen; want ook zij allen verlangen hartelijk naar afwering van het juk dat dreigt op ons te vallen. Kon hij heden tot ons spreken, zijne taal zou zeker zijn: «Ik ben wel gestorven; doch de Heere zāl met u zijn». Dat de God onzer vaderen met ons geweest is en nog steeds een toevlucht is en de God onzes heils, twijfelt gij er aan, kind van God? Wij zijn wel in de diepte; doch Hij is daar ook met de Zijnen. En als hij met mij is, nu ja dan wordt de hel hemel, de duisternis licht, de nacht dag, en mijne zwakheit goddelijke kracht. Laten wij dan door het geloof in dien God, Die nooit varen laat het werk Zijner handen, weigeren zonen en dochteren van Farao te worden. Indien de vijand ons land *moet* hebben, laat hij het dan krijgen over onze lijken heen. Het is zoet om voor het Vaderland te sterven. Of wilt gij dat al het kostbaar bloed tevergeefs vergoten zal zijn? De lijken uwer medestrijders, die een laatste rustplaats hebben gevonden in Natal, de Kolonie en op eigen bodem, moeten een drangreden des te meer zijn om te volharden in dezen strijd tot den dood toe. Alleenlijk «vreest niet, hebt goeden moed, *en heiligt u, want morgen zal de Heere wonderheden onder u doen.*» Hij is machtig met eene kleine Gideonsbende van 300 te

verlossen, waar een groot heirleger van duizenden niet redden kan. Hij kan zonder Generaal Cronjé, en zelfs zonder den held van Majuba uitkomst geven. Bouwt dus niet op den arm des vleesches, maar vertrouwt op den rechtvaardigen God, Die vernedert wien Hij wil en verhoogt dien Hij wil; en Die uitkomsten heeft zelfs tegen den dood.

Wij danken God voor wat de geachte overledene voor ons en onze zaak geweest is en gedaan heeft. Wij gunnen hem de rust welke hij nu smaakt, al hadden wij hem zoo gaarne nog langer onder ons gehad. Hij heeft den strijd volstreden, niet alleen den geestelijken, maar ook den nationalen. En dat hij niet te vergeefs geleden en gestreden heeft, geloven wij vast. Zijne werken zullen hem volgen. Gaan wij voortbouwen op het fundament door hem en vele anderen gelegd? Zullen wij met dezelfde toewijding en getrouwheid Land en Volk dienen, tot den dood toe, indien noodig? Daartoe helpe ons God. Indien wij daartoe geen lust hebben, zijn wij niet waardig als een zelfstandig volk te blijven bestaan. Het vonnis des doods is over ons uitgesproken. Men gaat een einde maak aan de regeering van den Afrikaner in zijn eigen vaderland. Men wil zelfs van geen assimilatie weten tusschen ons en den vijand. In de oogen der Imperialisten zijn wij als volk zoo slecht, dat men van die zijde geen enkel karakter-trek van ons wil overnemen. Wat niet door den vijand gedood wordt, moet eenvoudig in hem opgaan en van alle verdere zelfstandigheid beroofd worden. Is dit niet beleedigend, hoonend, tergend? Kunnen, mogen wij onder zulk een juk buigen? Een juk 60 en meer jaren door onze vaders met opoffering van alles wat hun dierbaar was, van zich geworpen? Durven wij weer dat tyrannisch juk op ons nemen zonder de laatste poging te hebben aangewend om het niet te laten vallen op de schouderen van het nakroost van zulke vaders en voorvaders? Dat nooit; dat nimmer. Dan liever dood!

Al helpt nòch het machtige Europa, nòch het groote America, de Heer, wiens hand zoo duidelelijk zichtbaar is in onze gansche geschiedenis, zal «aan het wilde gedierte, dat niets in het woen ontziet, de ziele Zijner tortel duive niet overgeven.» Of meent gij te moeten doen wat Afrikaners nog onlangs gedaan hebben te Bloemfontein, den vijand met gejuich te gemoet snellen zoo hij eens, wat God echter verhoede, tot nabij Pretoria zal zijn doorgedrongen?

Zulke wangestalten zijn den naam van Republikeinen onwaardig. Volgt hun voorbeeld niet, maar weigert en blijft weigeren het juk op u te nemen. Laat de z.g. beschaafde wereld het met onverschilligheid aanzien, dat een klein maar vrijheidlievend volkje den ongelijken strijd tegen de overmacht des vijands voortzet; — laat den vijand maar zijn 250,000 soldaten verzenden om ons klein legertje van nog geen 30,000 te vermoorden. Het zal hem niet gelukken. God heeft nog niet vergeten genadig te zijn. Laat maar de groote wereld in stilte aanzien hoe een handjevol menschen zich verzetten tegen den dwingeland, die niet alleen ons land onder zijne beschaafde (?) regeering wil nemen, maar de overgeblevenen van ons volk na den strijd een stukje gronds zou willen geven in de woestijnen van Afrika. Het zal hem echter niet gelukken. De erve onzer vaders moet door het nageslacht worden verdedigd tot den laatsten droppel bloeds toe. Vaderlandsliefde is een gezindheid door God in het hart des menschen gewrocht, en die moet worden aangekweekt. Laten wij in dit opzicht bij den vijand niet ten achteren staan. Hij heeft voor zijn land en volk goed en bloed veel. Volgt zijn voorbeeld. En zoo de Heere met ons is, zijn wij sterker dan het trotsche Britsche Rijk.

Ja, zoo de Heere met ons is. Hiervan hangt alles af. En kan de Heer met ons zijn, zoo wij Hem verlaten? En hebben wij Hem niet keer op keer in den laatsten tijd verlaten? Ik heb altijd gedacht, dat ik mijn volk kende. Deze oorlog heeft mij geleerd, dat

die kennis zeer oppervlakkig was. Er is een schrikkelijke openbaring van zonden onder mijn volk; zoo zelfs, dat ik mij dikwijls de vraag gedaan heb, of God onze wapenen wel verder mag zegenen. Omkooperij op groote schaal, diefstal, oneerlijkheid, eerzucht, kwaadstichten, dronkenschap, ontucht, leugentaal, Zondags-ontheiliging, deze allen zijn nationale ondeugden, die in den laatsten tijd op den voorgrond gekomen zijn, meer dan ooit te voren. Zoo lang deze Achars, die als een kanker voorteten, aan het hart van ons volk niet uitgeroeid worden, kan de Heer ons niet zegenen.

Wie is gewillig, in het belang van zijn volk, om elken shilling op eene oneerlijke wijze verkregen terug te geven, opdat het volk gespaard moge worden? Wie wil zich lichaam ziel en geest stellen onder de reinigende genade van God? Alleen bij reinen kan God wonen. «Heiligt u, want morgen gaat de heer wonderheden onder u doen». Wij erkennen volmondig, dat alleen een wonder van Gods hand ons redden kan. Doch dat wonder zal de Heer niet doen, zoo wij niet gewillig zijn gereinigd te worden van al die vlekken die ons volkskarakter bezoedelen. Een ieder onderzoek zijn eigen hart en werpe toch de Achans uit, opdat wij den zegen moge ontvangen waarnaar wij zoo zeer verlangen, namelijk absolute vrijheid en een geheiligd volk geheel aan Gods dienst gewijd. Laten wij dan «om Zions wil niet zwijgen en om Jeruzalems wil niet stille zijn, totdat hare gerechtigheid voortkome als een glans en haar heil als een fakkel die brandt». Of zullen wij het gestolene willen behouden en het verbodene nog steeds doen, al moet het volk daardoor nationaal gedood worden. Dat kan toch niet. Wat baat het mij zoo ik geheele wereld gewin en mijn volk verloren gaat. Tienduizend maal liever arm en vrij dan rijk en een slaaf. O, laten wij God toch niet door onze onbeleden zonden hinderen om aan ons en later ook nog door ons een groot werk in Zuid Afrika te doen. Wij hebben vele nationale deugden, maar ook

vele ondeugden. God helpe ons deze laatste te kennen en te belijden, opdat Hij die vergeven moge, en dan zullen de eerste door Hem zoo worden bewerkt dat daaruit nog op Zijn tijd en op zijn eigene wijze een groot en sterk Zuid-Afrikaansch volk geboren zal worden. Die dag kome spoedig. De Heere zal met ons zijn, zoo wij met Hem zijn, doch zoo wij Hem verlaten, zal Hij ons ook verlaten.

Ik heb in dezen geest gesproken, omdat ik in den overledene den vertegenwoordiger van onze nationale zaak zie en omdat er zoo vele voormannen van ons Volk tegenwoordig zijn, die zulk een woord zeker zouden willen overbrengen aan onze strijdende burgers die gevaar loopen van wege den dood van dezen kampvechter moedelooz te worden. Het was niet noodig over hem een lofrede te houden, aangezien zijn lof in aller mond is, en de eigenlijke begrafenisplegtigheid eerst morgen plaats vindt.

De Heere behoeve Land en Volk en zij ons genadig. De Heere doe Zijn aangezicht over ons lichten en geve ons vrede.

H. S. BOSMAN.